

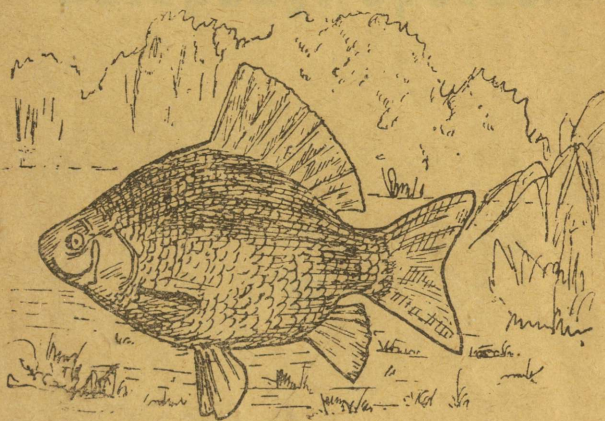
A-5035

Duplum

682

Joh. Nerer.

Kalapüügi õpetus.

SISU:

1. Eelsõna.
2. Üldjuhatus.
3. Kalapüügi abinõud.
4. Söödad.
5. Õngitsemine.
6. Kalade liigid.
7. Joonistused.

!!! Aleksander Kreil'i kirjastus, Tartus. !!!

Joh. Nerer.

Kalapüügi õpetus.

TARTUS.
ALEKSANDER KREIL'I KIRJASTUS.

3033

A-5035

O.-Ü. „Trükk ja Kirjastus“ Tartus.

Sissejuhatus.

	Lhk.
I	
Gelfõna	5
Õng	9
Nõõr	9
Latt	10
Rõngud	11
Rõrk	11
Raamelikariv	11
Põmm	12
Raha	13
Sõõt	13

II	
Õngitsemine	16
Põhjaõng ehk grunda	19
Wedel ehk schlepper	20
Uun	22
Pinna õng	23

III	
Üleüldised juhatused ja mõned kalade liigid	23

IV	
Rõngud (joonist.) nr. 1	27
Uun nr. 2	"
Põmmid nr. 3, 4, ja 5	"
Rõrgid nr. 6, 7, 8 ja 9	"
Sõlmed nr. 10 ja 11	"
Raha nr. 12	"

Gesõna.

„Sport“, kui sarnane, on niihästi meil kui ka väljamaal võitnud omale kodanlike õiguse, lewinetes vajadusena, iga päewaga ikka rohkem ja rohkem laiemates rahwakihitides laiali.

Sporti harrastawad noored ja wanad, mehed ja naised, lihtkodanikud ja haritlased ja kui ühelele on sport elukutses, siis on see enamusele kehalise arenemise ehk terwise alalhoidmise tarwidus.

Palju on spordiharusid, mis oma kaelamurdwuse ehk suurt füüsilist jõudu tarwitawate wõtete poolest paljudele kättesaamatud, nagu: jalgpall, boks, maadlused jne. kuid palju on ka sarnaseid, mis asjaarmastajalt sportlaselt ühtegi riisikut ei nõua, pakkudes selle asemel ülimalt lõbu ja täielikku waimlist puhkust igapäewase kurnawa töö järele.

Üks sarnastest spordiharudest on kalapüük ja et see spordiala mitte just nii lihtne polegi nagu „meie pühapäewa“ kalamehed seda arwawad, siis

tahan ma fiin kokkuvõdetult tuua mõned juhatused, mis algajatele ja teistele „lõbupärast õngitsejatele“ võivad kasuks olla.

Meil Gestis on kalapüügi sport palju poolehoidjaid võitnud, kuid kahjuks peab tunnistama et ka suurem jagu kalapüügi sportlasi selle peale mitte küllalt tõsiselt ei waata ja teevad seda nii — kõige muu seas — poolhäbelikult.

Võetakse lihtsalt mõni kadakaft „piitsawars“ kepina kätte ja sammutakse siis kas ühfinda või „kamps“ jõe ääre sellepeale vaatamata kas ilm ja tund selleks kohane on või mitte. Kohale jõudes tuuakse tasku sügavusest laastu ümber mäsjitud nõõrijupp välja, seatakse kepi otsa, kohendatakse umbes silma järele korki, kivitakse vihmaus roostetanud kongu otsa, sülitakse peale ja visatakse siis see „imeõng“ plaksudes wette.

„Soo!“ nüüd oodatakse mil kala otsa tuleb ja see oodataw ei tohi ka olla mõni weike kalapoeg waid päris suur kala ise, — jäinas — kõigewähem.

Aga jäinas jääb tulemata, sest need wäikesed mudilased — wõtaks neid weewaim ise — on wahapeal ussi nii ära närinud et sellest nahkagi pole järele jäänud ja arusaadaw et „jainale“ ei tee ühtegi lõbu oma lõualuid palja kongu otsa kinnitada.

Tuuakse „Kiwi“ karbist uus uss päewawalgele,

asetatakse nagu eelminegi kongu otša ja jälle plak-
šatab piits vastu wett nii, et mitte ainult kalad
waid ka lähedal olewad kalamehed ehmatawad.

Seab juure lisama et sarnased „hädakalamehed“
armastawad endid ikka tõjiste kalameeste naabru-
sesse asetada, sest seal ju kala wõtab ja wõi siis
temal sellest mõni mure kui ta teise püügi ära rifub.

Kui nii moodi tükk aega wehitud saab, weikied
kala pojad, need ussi närijad, jõe põhja wannutud,
naabridelt kalapüügi wõimalus riisunud, — min-
dakse nii et maa müdiseb teisele kohale (ikka sinna
kus keegi ees) ja tehakse seda sama mis wana koha
pealgi, sest; pagana pihhta! see jõgi on ka neid mudi-
lasi nii täis et ära näriwad kõik ussid.

Tunni-paari pärast on ussid muidugi otšas ja
et täna kala absoluutselt ei „wõta“, siis pandakse
riistad kokku ja sammutakse tultud teed tagasi.

Mööda minnes küsitakse igalt püüdjalt: „Kas
kala wõtab?“

Ei wõi mitte ülelda et sarnased „hädakala-
mehed“ seda sporti ei armasta, et nad ei tunne
meele kibedust selle üle kui näewad teisi kalamehi
jõna tõjises mõttes kalu weest wälja loopima sel
ajal kui tema ainult uusi ja uusi usse kongu otša
seab, ei! ta tahaks ka olla „päris“ kalamees, ta
tunneb isegi häbi selle üle et ta seda ei ole, kuid

ta pole selle mõtte peale tulnud et süüdi pole jün keegi muu, kui tema korratumad õnged.

Tõsine kalamees waatab selle spordi peale teisiti. See muretsseb kõige pealt omale päris asjakohased abinõud ja siis alles läheb püügilile kui kõik eeltingimised selleks olemas on.

Kui ilus on wara juwe hommiku jõe peal, seda teawad need, kes kalapüügi sporti harrastawad, sest teisel juhusel saab nii harwa ehk ei saagi kunagi naudida suurepäralist päikese tõusu wäljaspool linna tolmunud müüre, suitsunud korstnaid ja katusaid.

Linnalased! teie, kes te' oma igapäewast tööd teete kihwtises wabrikute õhus, tolmunud ärides ja kontorites, niiskete kiwi seinte wahel, teie peafite kalapüügi sporti tõsiselt wõtma ja igal wõimalusel katsuda wälja pugeda kiwimüüride wahelt, laia wabasse (?) loodusesse, kus kuulete lindude hommiu laule, pilliroo tawast sojistamiist, näete saladuslist, meelitawat wete wirwendust ja suurepäralist wärwirikast päikese tõusu.

Enne kui rääkida kalapüügist enesest peame tutvunema nende riistadega millega seda tehakse.

Et selle raamatu siht on tutvustada asjaarmastajaid õngitsejaid kalapüügi kunstiga, siis teeme ka siin juttu ainult õngedest, sest muud abinõud kuuluvad elukutseliste kalameeste kombidentfi ja nendest rääkida oleks ilmaaegne.

Tähtsamad osa õnge juures etendab tingimata nõör (lees) ilma milleta oleks õngitsemine täiesti võimatu, sest et selle külge kinnitatakse konk ja tõmmatakse kala weest välja.

Nõör.

Nõör peab olema peenikene ja küllalt tugev selleks et õngitsetavat kala välja tõmmata.

Vanasti tarvitati selleks peaaegu ainu üksi hobuse jõhvi, millest keerati joovitud jämeduses nõör, kuid sarnase nõöri tarvitamine ei ole kuigi otstarbekohane, sest et ta üleni sõlmeji täis on, mille külge hakkavad wees ujuvad rohu kõrrekesed mida siis wahete-wahel sealt eemaldama peab ja see teeb iseenesestki mõista tüli.

Ka teewad „suured“ kalamehed omale ise õnge nõöriji, kuid asjaarmastajale pole see kättesaadaw ajapuuduse pärast ja sellepärast on kõige praktilisem

osta kauplusest valmis nõõrid, milledest wiimastel aegadel fuur walik olemas on.

Rõõige kohasemad on selleks fiidi nõõrid sest et need oma wastupidawuse poolest imestamise wäärt tugewad on.

Pealisõngede jaoks ei pruugi nõõrid mitte wäga jämedad olla, sest et isegi kolme keerulise nõõriga wõib 10—15 naelalise kala wälja tõmmata kui aga talitatakse nii nagu peab. Sellest pärast poole.

Teiseks tarwilijeks abinõuks õngitsemise juures on õnge latt.

Latt.

Latt peab olema tugew, paenduw ja kerge.

Ue latti valmistama hakata pole ühtegi mõtet, sest et tarwilise materjali saamine mitte kerge asi pole ja peale selle weel see töö, mis nõuab palju aega ja waewa ja sellepärast ei hakka ma siin seda kirjeldama, waid soowitan osta kauplusest valmis bambus pilliroost latt, mis oma kerguse, paenduwuse ja tugewuse poolest selleks nagu loodud on.

Et latiga kerge oleks jõe le minnes ja tagasi tülles linna uulitsatel käia, siis soowitan ma seda parajateks kõnnikepi pikusteks tükkideks katti lõigata ja torukestega ühendada, sest jarnase latiga peaseb igal pool läbi ja wõib ka wagunisse ja omnibusside peale kaasa wõtta, niisamuti ka kodus tuas hoida.

Kokkupandawaid õngelattisi on igast suuremast kalapüügi abinõude kauplusest saada.

Kolmandaks tähtsaks osaks õnge juures on

Konk, sest ilma sellela on täiesti võimata kala kätte saada.

Kongud peavad olema teravad, peenikesed ja tugewad.

Kongu headus ripub selle väljatöötamise wiisist. Odawad kongud on muidugi pahemad; need kas murduwad või paenduwad, sest et neid karastatakse korraga ühes koos, hulga wiisi, kuna aga paremad kongud saawad karastatud ükifikult ja järele proowitult.

Konkusi on palju sorte: Inglis-, Jiri- ja Saksamaa wabrikuteist ja peale selle on weel igas jordis palju numbreid mis tingitud kongu juurusest.

Misfugused kongud kõige paremad, seda on raske ütelda, kuid praktika on näidanud et Inglis kongud on oma ülesande senini kõige paremini täitnud.

Meljandaks tarwiliseks osaks õnge juures tuleb lugeda forkki, seda õngitseja silma, mille abil meie näha wõtme mis sünnib wee all meie õngega, sest et iga weiksem liigutus mõjub selle peale ja laseb aimata kas kala wõtub õnge wõi ei. Õsegi lühikesel harjumusel järele wõib korgi liikumise järele otsustada, mis liiki kalaga meil tegemist ja kas on sõdda juures suur wõi weike kala.

Peale eelpool loetud abinõude tuleb üheks tarwiliseks osaks õnge juures nimetada weel n. n. „kaameli karwa“, mis seatakse õnge otja ja siis juba finnitatakse selle külge konk. Kaameli karwad on kunstlikult walmistatud, hobusejõhwi jämedused, läbi paistwad, umbes ühe jala pikused keeled, mis wees peaaegu nägematad ja sedawõrd tugewad, et peawad kõige suuremale pingutusele

wastu. Ennem katkeb õnge nõör, murdub sagedasti isegi õnge latt ehk konk, kui rebeneb kaamelikarw.

Weikeste, hammasteta kalade jaoks on kohased sinikat wärwi Hispania keeled, kuna aga kiskjate kalade jaoks paremad on „biisani“ karwad.

Enne sildumist tuleb „kaameli karwa“ umbes minutit wiis soojas wees hoida et ta pehmeks läheks.

Kaameli karwal on see halb omandus, et ta sagedase tarwitamise juures karwafeks läheb, mõnest kohast isegi läbi kulub, iseäranis kongu lähedalt ja siis kergesti rebeneda võib, sellepärast tuleb enne õngitsemist selle tugewust järele proowida ja kui tarwis on kulunud tükk uaha lõigata ja konk uuesti ülejäanud otsa külge kinnitada.

Wiimaseks osaks õnge juures tuleb lugeda tina pommi, mis tarwilik on õnge põhja wiimiseks ja wee all hoidmiseks.

Seiswas wees ei pruugi see pomm kuigi raske olla, aitab liht keskmisest püssi haawlist, kuid jookswas ja iseäranis kiirelt jookswas wees peab see kaunis raske olema muidu tõstab wee wool õnge wee pinnale. Pomm kinnitatakse nõõri külge selles kohas kus see kaameli karwaga kokku seotud.

Pommi suurst tuleb järele proowida, filmaspidades et asjata raskus ei ole soowitaw, sest selle järele tuleb ka siis kord teha ja õngitsemise abinõude juures peab alati see põhimõte: kergus, paenduwus ja tugewus ülekaalus olema.

Kui meil nüüd õng juba nii kaugele on, et olemas on kerge, hästi wiibaw ja tugew latt, peenike, lõwa nõör, selle otsas „kaamelikarw“ terawa, peenikese konksuga, hea, paras kord, mida nõõri mööda võib edasi-tagasi paigutada ja tingimata

wärwiline, sest et see siis paremine filma paistab, (kohasem wärw on selleks punane) ja tükkine tina raskuseks, siis ei ole meie weel kõigiti warustatud, sest tingimata peame ka muretsema weel „kaha“, s. o. umbes kõnni kapi pikuse warre otja linnitatud raud rõngas wõrguga, mille abil meie weest wälja wõime tõsta suurema kala, kui see meie õnge rewideerima on tulnud. (Waata joon. № 12)

Sagedasti juhtub kalameestele, kes pole endid kahaga warustanud sarnane äpardus et suurem kala mida tükk aega oodatud, õnge otja hakkab ja just wälja tõmbamise juures lihes õnge nõõriga minema läheb, sest wäga raske on kala weepinnale tõsta kui see rabeleb.

Peale õnge ja kaha peame endid weel koti ehk wõrguga warustama, sest muidu pole meil kuhugi püütud kala panda. Selleks otstarbeks on ka liht korwid head kuid tasfida on neid tükkas, sest mida wähem kraami kaasas, seda kergem on meil liikuda.

Kuigi meie nüüd kõikide õngitsemise abinõudega warustatud oleme ei wõi meie weel mitte teekonda jõe poole alata, sest et pea asi millega kalu õnge juure meelitada ja seda alla neelama sundida puudub ja see on: sööt ehk kalade toit.

Sööt.

Sööt on iseäranis tähtis oma mitmekesisuse poolest, sest et igal kala liigil on omad maitfed.

Riskjad kalad eelistawad kõigest toidust weikefi kalakefi ja hammasteta kalad armastawad wilja terakefi, pudru, leiba, saia jne. kuna aga mõned

jälle väga maiad on usjikeste, kärbeste ja teiste putukate peale.

Sellepärast on tarwilik enne püügile minekut muretseda igasugust sööta, sellejärele waadates mis-suguseid kalu kawatsetakse püüda.

Sööta on kahte liiki: loomulikud ja kunstlikud.

Loomulikkude söötade hulka kuuluvad: wihma-usjid, tõugud, putukad, „puruwanad“ jne., kuna kunstlikkude hulka jälle need, mis on valmistatud metallist, sulekestest jne.

Wihmausse on kõige kergem püüda aias, rammuses mullas, hargiiga kaewades, sest labidaga kaewades läheb neid palju rikki, ehk öösel laterna tulega otsides, kusjuures tuleb väga tasa toimida, sest et usjid ainult pooleldi endid maapinnast wälja ajawad ja sammude müdinat kuuldes jällegi kiiresti auku tagasi tõmbawad.

Kuiwadel aegadel on neid kerge järgmiselt püüda: laotatakse õhtul paar rogujäd maa peale, jelles kohas kus usse arwatakse olema ja walatakse nii palju wett sinna peale et maa läbi märjaks saab ja siis hommiku wara keeratakse rogujäd mille lintide wahel usjid öö jooksul pugunud limber ja nopitakse siis need sealt wälja.

Kõige paremini hoiuwad usjid puukastis rõske mulla sees, warjulises jahedas kohas, keldris, alal.

Punased, ehk sõnnikuusjid on ka hea toit kaladele ja iseäranis armastawad neid särjed. Neid on kerge püüda sõnniku ja mädanenud lehtede hunikust, kiwide, laastude ja palkide alt.

„Puruwanad“ on suurte sääskede, kärpsede ja parmude pojad, neid on, järwehes, jõgedes ja tii-

lides mudastel lohtadel leida, kas puu koortest ehk rohulehtedest tehtud tuppedes ja nende peale hakkawad pea aegu kõik weiksemad kalad.

Neid võib alale hoida märja riide lapi sees, kuid mitte väga palju koos, sest et nad siis ruttu rikke lähewad.

Kärbsese saadakse järgmiselt: võetakse ükskõik mis looma määs, hakatakse sellesse nuuga mõned lõhed sisse ja riputatakse päikse paistele. Warsti on nendes lõhedes walged kärbeste munafesed, mille järele tuleb määsa tükk asetada mõnda sawi nõusse ja katta seda kllietega. Kahe, kolme päewa pärast on määsas juba walged, pehmed usfid, mis kalade poolt väga maitsewaks roaks peetakse.

Peale usside armastawad kalad ka weel igasuguseid muid putukaid, nagu: kärbseid, prussakaid, rohutirtsu, konne, (jägad ja lutsud) wähja kaele, leiwa ja saia kuulikesi, wiljateri, erneid, ube, sipelga mune jne.

Wihmause tuleb enne tarwitamist päew ehk paar suhkruweega ülepritsitud sambla sees hoida, kus nad puhtaks lähewad ja tarwitamise juures mitte nii väga käsa ei määri ja pealegi meeldiwad sarnased usfid kaladele rohkem kui limased ja mullased.

Kunstlise söödaga püütakse kiskjaid kalu, nagu augi, ahwenaid jne. Sest et need oma suure neelu hinuga ei raatsi järele waadata, mille järele toit õieti lõhnab waid kudistawad aga kõik alla mis läigib ja millel weikenegi sarnadus kaladega oleks.

Kunstliste kärbeste ja putukate peale on maiad Forellid, lõhed, turbad jne.

Õngitsemine.

Olles nüüd warustatud tarwiliste õngitsemise riistadega ja abinõudega, võime juba teekonda alustada jõe poole.

Juba õhta olime kõik oma kraami kokku pandnud, nagu: õngelaid, nõõrid, karbikene iga-suguste kontsudega, korgid tinapommid, kaha ja sõõdad, niisamuti ka tarwilikku toidumoonat, kui kawatsus on päewaks jõe peale jääda.

Õhta, warem läheme magama, sest suwe õõ on liihikene ja meie peame juba weikese walgega teele minema kui tahame hommikusest piilugist osa wõtta.

Mii siis, warajane suwe hommik. Wärske õht wõtab meid wäljas wastu, kõik linn on weel unerahus, ainult harwa juhtub kas warajane wõhiiline jalakäia wastu, ehk eemal sammub mõni teine, samasugune kalamees jõe poole nagu meiegi.

Jõgi ja selle ümbrus asub paksu udu kätte all. . .

Siit ja sealt udu teest kostawad mõned salajased hääled ja panewad kõrwad piinnliku terawusega kuulama.

Oleme lootjiku lahti teinud, mõlad ja kraami kohale seadnud, algame sõudu wastu wett üles poole linna, sest linna all on kalu wähem, tänu wabrikutele, mis oma kihwtiste mustustega wee ära rikuwad.

On meil paras kohakene, kus arwame kalu olema wälja walitud, seame lootjiku kas mõ-

lade ehk kaasarõdetud lattide külge paraja sügavuse peale ja risti wett kinni, sest selles olekus on kõige parem nii pealisõnge kui ka põhja õnge dega püüda.

Lootsikute äärest laseme paar, kolm põhja õnge, wihma ussidega jisse ja ise wõtame kätte pealisõnge, kas ussi, putuka wõi leiwakuulist söödaga.

Kui koht meile weel tundmata siis peame enne seda läbi loodima, mida teha wõib raskema tina pommi ja harilikute õngega.

On põhi looditud, seame korgi nii, et sööt umbes $\frac{1}{2}$ —1 jala kõrgusel põhjast seisaks ja õnge ülespoole, wette wisates, laseme korgil meist mööda allapoole wajuda nii kaugele kui nõõri pikkus seda lubab; siis tõmbame õnge wälja ja wisame uuesti üles poole lootsikute jisse jne. seni, kuni kala meile korgi läbi märku on andnud et ta sööda juba juhu on wõtnud.

Mis see oli? Juba wõnkataski korg . . . kõik meie olewus on muutnud üheks tähelepauks, sest kui weel . . . aga käed tegid juba õnge latiga wäikeste ülespoole wibatawa löõgi ja meie tunneme selgesti et õnge otjas rabeleb ja heitleb kala.

Tõmbamistest on tunda, et seal kaunis suur pois, näe kuidas weab, aga oot' oot' meie laseme sinul natukene sikutada; anname sugu pärast nõõri järele ja siis tõmbame jälle ettewaatlikult oma poole.

Alga, näe, näe! kui weab, just nagu säinas ja kui kõwa jõud teisel, seda ainult passi järele et latti wõi nõõri puruks ei löö. . .

Alga noh, kus sa peased mehe käest, wäsitad sind jüiski ära sest egas ma sind kohe lootsikusse haka tõmbama, waid peale selle kui sa juba natuke tantšitud oled ja ära wäsinud.

Er. Bibl. Mats. 2015

Soo, nüüd tule turgu poiss. . .

Bahema käega õnge latti üles tõstes ja kala lootfiku poole tõmmates, võtame paremasse kätte kaha, liikkame selle kala alla ja tõstame selle juba julgesti lootfikusse teades, et nüüd ei tee kala oma rabelemisega enam õnge latile ega nõõrile kahju.

On kala lootfikus, võtame selle kahast välja ja lõõme mingi puu tüüga talle pähe, sest ei ole ühtegi mõtet kalal asjata piina tunda lasta.

Uut sõõta kongu otsa finnitades viskame õnge uuesti fisse ja toimetame niimoodi edasi, seni kui kala võtab, harilikult lõõnani, sest keset päewa ei võta kala üldse mitte.

Et meil hea püüik oleks, selleks peame ka kala oma püügi kohale juure meelitama viskates ülespoole lootfikut kas leiba, leotatud nisu ehk rukkiteri, kliisid vihmausse või muud-sarnast toitu.

Kõõfjuguste „kala himudele“ ja anisi õlidade pole ma tähtsust andnud ja ei usu ka et nendel suurt külgetõmbe võimu on.

Waatame nüüd lähemalt, kuidas meil põhja õngedega lugu on.

Tõmbame esimese välja. Tühi! . . . ja uss on otsast ära sõõdud, ainult väike jupike on kongu külge järele jäänud.

Paneme uue ussi ja viskame õng uuesti fisse.

Uga, oli nagu oleks teise õnge fork liikunud. . .

Teeme häkise tõmbe grunda latiga enese poole ja hakame nõõri kiiresti weest välja tõmbama, toimides sealjuures nii, et nõõr lootfiku põhja, pingi või põlve peale ühetaolistes rõngastes lon-

geks, sest siis ei lähe see segamini ja meie võime seda uuesti ilma korralduseta wette wifata.

Nii! juba mulistab kala wee pinnal, ago noh ega meie ei karda, sest seda nõõri niipea katki ei löö, see on ju kaheteistkümnne lõngaline, keerutatud siidi nõõr.

Kuid kahaga peame kala jiiiski lootifusse tõstma, sest et muidu wõib juhtuda, et kala asemel ainult tüükse kala lõpukseid kätte saame.

Nii! kena latikas käes, üle paari naela teine kindlasti.

Ra see rändab kotti, saades enne seda puuga pähe.

Uut söõta otja pandes, wiskame õnge uuesti sisse, sest nagu näha on täna kena piüük.

Päike on juba wahapeal taewasewale üles kerkinnd.

Siin ja seal lafsutawad kalad ja panewad wee pinda laenetama; putukate sumin ja lindude laulud täidawad õhku; üfikud kalameeste lootifud kihutawad meist möõda segades looduse häälte sekka waljud juttu ja hõikeid. Meie aga ei lase ennast millestki segada ja piüüame edasi.

Et meil pealisõngede kohta juba warem jutt oli ja meie teame kudas neid korraldatakse, siis ei oleks ka üleliigne juttu teha põhjaõngedest (grundadest) sest et need oma ehituse poolest pealisõngedest hästi lahku lähewad.

Grunda latiks wõetakse harilikult umbes 1 $\frac{1}{2}$ arschina pikune kadakast lepp mille peenikene ots peab hästi paendu w ja alumine ots jääme olema

fest et neid lattisi ei hoieta püüdes mitte käes, waid asetatakse neid kas lootjiku küljele wõi tor-gatakse kaldast püüdes mulla sisse, poolloodis, nii et lati otsa ja wee pinna wähele jääks kuiwa nõõri umbes $1\frac{1}{2}$ arsf. pikkuselt.

Grunda jaoks wõetakse suurem kort ja asetatakse see umbes $1\frac{1}{2}$ arsf. lati otstast alla poole, nii et see weepinnale ei lasku, waid õhku rip-puma jääb.

Grunda nõõr peab olema õieti tugew, fest et ta põhjas lamades sagedasti juurikute, kiwide ja rohu taha kinni jääb, kust teda siis tihti peale tugewa tõmbamise järele wabastada wõib.

Ka tinapomm peab olema raske, kas kaalu pommi, ümarguse kuuli ehk pikerguse kangi jarnane, mida siis eraldi poole jala pikuse, kas jõhwi wõi mõne muu nõõriga ühe jala kaugusele kongust, grunda nõõri külge kinnitatakse.

Grunda nõõr ei pruugi pikem olla kui 15 arsf. fest muidu on selle sissewiskamine liig tülikas.

Grunda jaoks tuleb wõtta kongud kas nr. 2 wõi 3 ja sõõdaks otsa panda kas suuremad wihma-usfid ehk põuapõrnikad.

Peale õngedega püügi on weel wäga huwitaw püüf wedeliga (schlepperiga) ja peaasjalikult ainult augide ja ahwenade peale, kus juures sõõdaks tar-witatakse weiksemaid kalakesi, nagu: wiidikaid, särgi ja kogre poegi ehk jälle metallist, lufika ehk propelleri moodi läikiwaid ja keerlewaid õngi.

Nõõr wedeli jaoks peab olema wäga tugew, kas siidist ehk kanepist kuid igal tingimisel põlmitud,

sest et keerutatud nõõrid lähewad keerdu ja nendega on wäga räbal tallitada. Nõõri pikkus wõib olla umbes 50 arsj.

Aršinat $1\frac{1}{2}$ —2 kongu (wedeli) juurest tuleb finnitada pikergune raske tina tükk, mille otsad peawad terawad olema et see mitte kiwide ja muu prahi taha kinni ei hakkaks.

Rõõige parem on selleks wõtta sarnased pommid, milledel pikuti auk läbi on, kust siis nõõr läbi aetakse.

Wedelit peab wedama lootjifuga ja kõige parem on seda teha kahetse, kus juures üks sõuab ja teine weab wedelit.

Wastu wett tuleb sõuda tasemini ja päri wett kiiremalt, sarnase kiirusega et pomm alati põhja mööda weereks.

Wedelaid on suur walik ja sellepärast ühte neist soowitada on asjata, waid jiin tuleb otsustada igal ühel enese maitse ja praktikaga.

Mina isiklikult olen need kõik läbi proowinud, iga ühega olen ka weikfelt saaki saanud, kuid siiski kõige paremaks tuleb pidada loomuliku kalaga wedelit. Ka tuleb arwestada sellega, kas weetakse wedelit seiswas wõi jookswas wees, sest esimesel juhtumisel tuleb wõtta sarnaseid, mis kiiremalt ja teisil — mis aeglasemalt keerlewad.

Paremad on need wedelid, mille üks pool on wase ja teine hõbeda karwa.

Wedelit ei tohi mitte otseskohe nõõri külge siduda, waid peab seda umbes $\frac{1}{4}$ arsj. pikuse wass,

keerutatud traadiga lahutama, sest muidu ham-
mustab aug nõõri katki ja läheb kõige wedeliga.

Peale wedeli on ka weel väga huwitaw augi
ja ahwenaid unnaga püüda.

Unnaga püüdmine on selle poolest hea, et ei
nõua mitte piinlikku wahtimist ja rabelemist, waid
teeb oma tööd ka siis edasi kui kalameest seal juu-
reski ei ole; nagu öösetel.

Unnad tehakse nii: lõigatakse põesa küljest
üks y moodi haru, kooritakse ära et see jiledam
oleks, mähitakse selle ümber tugew kanepist umbes
15 arsi. pikune nõõr nagu seda pilt № 2 näha on.

Unna kongud on harilikult kahe ja kolme hara-
lised, wass traadist sabaga.

Söödaks tarwitatakse unnade jaoks elawaid
kala, särje ja kogre (karuste) poegi, sest et need
kauem wastu peawad.

Sööta tuleb unna otsa järgmiselt panda:

Püütakse umbes 3—4 tolliline särje poeg
finni, tehakse noa otsaga selja peale naha jisse
paar wäikest augukest, üks saba, teine pea poole ja
pistatakse sealt wass traat läbi. Pea poole traadi
otsast tõmmatakse konks läbi nii et selle harud saba
poole pöördud oleks ja tõmmatakse siis traat ühes
kongu sabaga naha alla tagasi. (Waata pilt № 2.)

Wedelile finnitatakse kala wass traati juust
jisse ja saba alt läbi torgates.

On kala (sööt) õnge otsas, siis lastakse hargi
pealt nii palju nõõri järele kui seda püügi koht
nõuab ja tõmmatakse siis nõõr, hargi ühte haru
otsa lõigatud lõhest läbi.

On see tehtud, siis seotakse unn, kas mõne
jõepõhja torgatud lati külge nii et unn wee pin-

nale jääb wõi lastakse latti, selle külge seotud un-
naga jõepinnale, sidudes lati ots lootsi ehk mõne
kaldal kasvawa puu külge.

Undasi pandakse ka õõseks sisse, kus juures
kalamees ise rahulikult kobus magada wõi, min-
nes alles hommikul neid vaatama.

Zuhtub ju ka, et pika õõ kattel aug unna
otjast ostab enese lahti rabeleda ehk jälle mõne jõe
wõi järwe põhjas leiduwa juurika ümber mässib,
siis on unn muidugi kadunud, — kuid seda tuleb
harwa ette.

Püüakse ka augi spinning'iga kuid et need
riistad wäga kallid on ja suuremale jaole kätte-
saamatud, siis jätan selle püügi kirjelduse tegemata,
sest et asjast huwitatud selle kohta juhatusst wõiwad
saada äridest, kust omale spinning'i ostawad.

Weel huwitaw püügi ala on pinna õngega
püüda wiidikaid, kusjuures tarwitatakse lühikest
2 $\frac{1}{2}$ —3 arsi. pikust fergel latti ja umbes niisama
pikka peenikest siidi nõõri ilma korgi ja tinata.
Kont peab olema kõige wähem mis olemas on.
Harilikult tarwitatakse pinnapüügi jaoks söõdaks
kärkseid, muid weikesi putukaid ehk sipelga munasid
wõi puruwanakesi.

III

Üleüldised juhatused ja mõned kalade liigid.

Aug on kõigile tuntud rööwkala, seist teda
wõib leida igas järwes ja jões. Armastab sügawat
wett kus ta ennast juurikate, kiwide ja rohu warju
peidab. Söõb peaaegjalikult teisi kalu, konne ja

isegi pardi ja hanepoegi. Augi püügiks peavad hästi tugewad riistad olema.

Säinas on ettevaatlik kala, armastab kiiresti woolawad wett. Söödaks tarwitab usse, erneid, ube, leiba jne. Säina püügiks peavad olema head riistad; 4—5 arsf. pikune tugew ja paenduwa otsaga latt; 8—12 niidiline nõör, raske ponn ja tugew forf, sest et säinast püütakse hari-likult lootfiku pealt keset woolu, millepärast õng peab kohe põhja wajuma, ehk muidu wiib wool felle püübjust enne mööda, kui kala felle juure jõuab.

Ahwen on ka laialt tuntud kala elab jõgedes ja järwedes. Söök kõik mis ette juhtub, wähu, kalu, konne, kalapoegi, usse ja isegi putukaid wee pinnalt ja kunstlisi metallist sööte. Konk peab tugew olema niisama ka nõör ja latt, sest oma rabelemisega wõib ta kõike jeda purustada.

Roger ehk karus armastab seiswat, mudase põhjaga järwi ja tiike. Õnge wõtab kõige parema meelega päikese tõusu ja looja mineku ajal. Söödaks tarwitab punaseid usse, puruwanakesi ja leiwa raafukesi.

Latik on arglik kala. Teda on raske lootfiku pealt püüda, sest et ta wäheha kolina juures ära läheb. Söödaks armastab punaseid usse, leiba, wäha kaelu, ja kärbsesusse. Õnge wõtab hommiku wara ning õhta hilja heameelega põhjast.

Riisk armastab selget liiwase põhjaga sügawat wett, kõige paremini wõtab põhja õnge. Söö-

daks kõlbawad wihma- ja sõnniku ussid, puruwanafesed jne. Sõnge wõtab terve aasta.

Luts on wäga ahne kala. Armastab puhast, jahedat wett ja kiwist põhja. Kõige parem on püüda lutse õõsetel põhja õngega. Söödaks tarwitab kärbsseuse, konne, wähja kaelu ja wäikesi kalakesi. Luts wõtab õnge järsku, nagu kõik kistjad kalad ja neelab õnge sagedasti nii sügawale, et raske kätte saada, nagu kiisjad ja ahwenad. Wäljatõmmates peab wäga ettevaatlik olema, sest ta on nii libe et palja käega teda finni ei hoia.

Sudak on wäga sarnane ahwenale, muud kui pikergusem ja augi moodi peaga. Niisamuti nagu ahwenaski on ka sudak kistja kala.

Sudak armastab suuri jõgesid ja läbijooksuaid järwi, puhast ja sügawat wett.

Söödaks tarwitab usse, wäajakaelu ja elawaid kalu. Wäga kawal ja ettevaatlik kala.

Särg on wäga laialt tuntud kala, sest et teda leidub ka igas wäiksemas järwekeseski.

Wäga hästi wõtab õnge aasta läbi, kusjuures kõige paremaks söödaks on leib, puruwanad, ussid ja sipelga munad.

Säga on kistja kala ja sagedasti kaugel üle paari puuda raske.

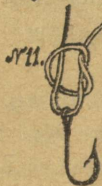
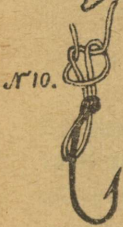
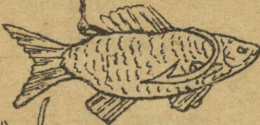
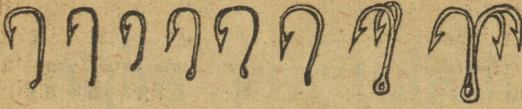
Söödaks tarwitab konne, parte, hanesid, kalu ja ifegi on juhtumisi olnud, kus säga suplemate laste peale on jahti pidanud.

Püüda wõib säga kõige paremini põhjaõnge-dega õõsetel ehk hommiku wara.

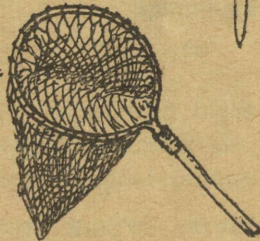
Peale ülemaltoodud on veel palju kala liike, kuid et selle weikeste raamatu ruum ei luba neid kõiki kirjeldada, siis lepime nendega mis kõige sage-
damini meile kodumaa wetes, õnge otša wõiwad juhtuda.

Kes enam põhjalikumalt soowivad kalade liike tundma õppida, neil tuleb juba pöörata sooloogiliste kirjanduste juure.

joon. n1.

n12

Inglis võrguladu

Tallinn, Vana Viru t. 5, kõnetr. 9-47.

Osakond: Pärnus, Põhja tänav № 3.

Soovitab ladust:

Kalameestele:

Õngitsejatele!

Kalavõrke,

Kolmekordseid võrke,

Noote,

Unnasid,

Rüsaid,

Lantiseid,

Kalaõngi,

Õngenõõre,

Tamsalõnga,

Korkiseid,

Parandusniiti,

Putukaid,

Korgipuud,

Spinningid

Nõõre jne.

jne.

Esitades paremaid ning suuremaid Inglis vabrikuid kala ning õngepüügi tarbete alal, seisavad meie hinnad alati väljaspool võistlust.

Kaupmeestele ning suurel arvul ostjatele eriti hinnaalandus.

Nõudge hinnakirju!

ESTO-SPORT.

Tartus, Rüütli tän. № 3.

Soovitab :

Suures valikus igasuguseid kalapüügi tarbeid, bambus õnge latte, spinningi jagusid jne. Alaline läbikäimine Inglis, Rootsi ja Saksa-
maa vabrikutega, mille tõttu uuemate leiduste saadetised jõuavad hooajaks kätte.

Müük suurel ja väiksel arvul.

Hinnad odavad. Kaup. $\frac{0}{0} \frac{0}{0}$

Vennad Brock.

Tartus, Suurturg № 11.

Soovitab :

**Inglis ja Ameerika kalapüügi tarbeid,
bambus latte 18 jala pikuseni, puu-
villaseid kala võrke, vähjakahasid jne.**

Kõige suurem ladu

mitmesuguseid kalapüügi tarbeid,
alates artikletest asjaarmastajatele ja
lõpetades elukutseliste kalameeste
artikletega.

Eesti A.-S. „MURAVEI“ — Tallinn,

Uus tän. № 7, kõnetr. 8-28.

Kalarand № 19, kõnetr. 22-15.

Kõigile kõige odavam ostukoht!

Jõe ja järve noodad

ja kolme kordsed võrgud

soovitab ladust

R. Hanschmidt

Tallinn, Pikk tän. № 48.

A-5035

Kõrgeväärtuslise eht Inglise

kalapüügi ja kalapüügispordi

tarbeid:

Spinningi ridvad, rullid, nõõrid, spinnerid ja kõik muud nende jaod.

Kõige kõrgemas headuses:

Õnge- unna- ja vedeli kongud. Jagut-, siidi-, kanepi-, lina õnge ja vedeli nõõre, täielisi pealis-, põhi-, keer-, mängu-, vedeli ja spinningõnge kõrke, põhjamõõt- jaid, tina, haspleid, vedeleid, kahad, ussi- ja söödakarpe, käsi- ja viskeõnge ritvu, bambusritvu.

Alaline suur valik uudiseid.

Turistide ja spordimeeste alluminium nõud.

Eht Egiptuse niidist

kalavõrgud, nooda- ja mõrra- linad, peegli võrgud.

Soliid kaup, kindlad hinnad. Jällemüüjatele rabatt 0/0

Soovitab rikkalikus valikus

Vana t. 17. **E. W. JÜRGENS** Telef. 7-88.

Tartus.

1926

A

5035

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00902447 4